

20. výroční zasedání EBLIDA a konference „Democracy development in a new media environment“

10. až 11. května 2012, Kodaň, Dánsko

Asociace knihoven vysokých škol (AKVŠ) ČR je členem EBLIDA¹, European Bureau of Library, Information and Documentation Associations od roku 2009. Zástupce AKVŠ se tedy účastnil výroční konference již počtvrté.

20. výroční zasedání EBLIDA se konalo v moderní budově Dánské národní knihovny „Černý diamant“.

Jednání řídil předseda Gerald Leitner. V úvodu byl schválen program, zápis z 19. výročního zasedání 2011 v Málaze, noví členové, vystoupivší členové (nyní má EBLIDA 125 členů).

Byla prezentována Výroční zpráva o činnosti EBLIDA², která zahrnuje období od 1. 5. 2011 do 30. 4. 2012. EBLIDA je živou organizací, která naplňuje své poslání aktivitami spočívajícími v informování, monitorování a ovlivňování.

O činnosti referovali také předsedové jednotlivých expertních skupin:

EGIL³ (Expert Group on Information Law) – Harald von Hielmcrone – zaměřuje se na problematiku autorskoprávní legislativy EU a ochrany dat; zabývala se problematikou osiřelých děl, děl nedostupných na trhu, *Public Sector Information Initiative*, ACTA, zpřístupňování elektronických knih.

EGCIS⁴ (Expert Group on Culture and Information Society) – Hella Klauser – zabývá se úlohou knihoven v evropské kulturní politice, prosazováním v Evropském parlamentu, snaha o vyhlášení Evropské knihovny roku, posílení vazeb s *Culture Action Europe*, připomínky k novému programu Evropské komise na roky 2014-2012 *Creative Europe* (spojuje tři dosavadní programy Culture, Media, Media Mundus).

EGDO (Expert Group on Digitization and Online Access) – Erna Winters – věnuje se pozici knihoven v digitálním světě, byla diskutována problematika elektronických knih v knihovnách.

Pokladník EBLIDA Klaus-Peter Böttger předložil zprávu o hospodaření v roce 2011, komentoval upravený rozpočet pro rok 2012 a představil návrh rozpočtu pro rok 2013. Všechny předložené materiály byly schváleny.

Dalším bodem programu byla diskuse nad pracovním programem *EBLIDA Work Programme 2012 – 2013*, který vychází ze *Strategie pro léta 2010 až 2013*. V přehledné tabulce bylo hodnoceno dosavadní plnění jednotlivých bodů strategie (aktivity lobování a přesvědčování jsou plněny na 36 %, akce na 20 %, 4 další skupiny na 0 %, celkový výsledek je 25 %). Byl předložen materiál *European libraries and the challenges of e-publishing*⁵, kterým bude následující den zahájena kampaň, upozorňující politiky evropských států na nebezpečí vyplývající pro knihovny z postoje vydatelů elektronických knih.

¹ <http://www.eblida.org/>

² http://www.eblida.org/EBLIDA_Annual_Report_2011-12_Approved.pdf

³ <http://www.eblida.org/about-eblida/expert-groups/expert-groups.html>

⁴ [http://www.eblida.org/about-eblida/expert-groups/expert-group-on-information-law-\(egil\).html](http://www.eblida.org/about-eblida/expert-groups/expert-group-on-information-law-(egil).html)

⁵ http://www.eblida.org/Special%20Events/EN_European-Libraries-and-the-challenges-of%20e-publishing.pdf, česky (překlad Z. Matušík): http://www.eblida.org/Special%20Events/CZ_An-e-book-policy-for-libraries-in-Europe_Czech-version.pdf

Byla předvedena beta verze nových webových stránek EBLIDA.

Předseda Gerald Leitner připomenul dvacet let činnosti EBLIDA: na kongresu IFLA v srpnu 1987 v Brightonu se zrodila první myšlenka, v květnu 1991 v Londýně vytvořilo 20 knihovnických asociací pracovní skupinu, 13. 6. 1992 v Haagu byla EBLIDA ustavena – schváleny stanovy, zvolen čtyřčlenný výkonný výbor, EBLIDA měla 29 členů z 11 zemí; v roce 2012 má 125 členů z 37 evropských zemí.

Následovaly volby předsedy EBLIDA a členů výkonného výboru na funkční období 2012-2015. Předsedou byl zvolen Klaus-Peter Böttger, členy výkonného výboru⁶ se stali Glòria Pérez Salmerón (místopředsedkyně), Erna Winters (pokladník), Guy Daines, Ulrika Domellöf-Mattsson, Georgios Glossiotis, Lone Knakkegaard, Gerald Leitner, Maria Jose Moura, Aldo Pirola, Leena Toivonen.

Končící předseda Gerald Leitner poděkoval za spolupráci během pěti let bývalým místopředsedům a odcházejícím členům výkonného výboru a zmínil své tři cíle: posílit členskou základnu (aby členem EBLIDA byly všechny knihovnické asociace zemí Evropské unie), pracovat společně s dalšími organizacemi (NAPLE, Liber, IFLA), identifikovat hlavní příležitosti pro knihovny. Nový předseda Klaus-Peter Böttger poděkoval G. Leitnerovi.

Zasedání bylo zakončeno informací, že příští konference se bude konat v polovině května 2013 v Miláně.

Na výroční konferenci EBLIDA navazovala druhý den konference „**Democracy development in a new media environment**“⁷, organizovaná ve spolupráci s organizací National Authorities on Public Libraries in Europe (NAPLE⁸), Dánskou asociací knihoven, Dánskou kulturní agenturou a Dánským knihovnickým deštníkem v konferenčním centru IDA.

Na zahájení konference vystoupily s uvítacími příspěvky: Jens Thorhauge za Dánskou kulturní agenturu, Maria Antonia Carrato, předsedkyně rady NAPLE-FORUM, Pia Allerslev, radní pro kulturu města Kodaně.

Jednání konference bylo rozděleno do tří programových bloků:

V úvodním vystoupení uvedl Gerald Leitner některé myšlenky k tématu konference *Rozvoj demokracie v prostředí nových médií*. Před 50 lety byl prognózován zánik knihoven – knihovny jsou zde stále, byly stimulovány novými technologiemi, postupně se vytváří jejich nový koncept – nejen půjčování knih, ale i přístup k digitálním zdrojům, vize knihovny bez zdí, přístup 24 hodin denně, 365 dní v roce, celosvětově. Legislativa za tím zaostává. Podstatnou otázkou přežití knihoven (chceme-li mít efektivní knihovny budoucnosti a nejen muzea tištěných knih) je vyřešení přístupu k elektronickým knihám v knihovnách. (V USA z šesti velkých vydavatelů e-knih tři vůbec neprodávají e-knihy knihovnám, zbývající tři za omezujících podmínek nebo vyšších cen. Nositelé autorských práv tak rozhodují o akviziční politice knihoven.) EBLIDA začala kampaň za poctivou dohodu mezi autory, nakladateli a knihovnami.

Poté vystoupili dva hlavní řečníci:

Tarja Cronberg, poslankyně Evropského parlamentu (a bývalá předsedkyně Finské asociace knihoven) uvedla, že je třeba řešit podmínky pro budoucnost knihoven v digitálním světě, nejlepším argumentem je demokracie, sdílení informací je díky nových technologiím

⁶ <http://www.eblida.org/about-eblida/executive-committee.html>

⁷ <http://www.db.dk/copenhagen2012>

⁸ <http://naple.mcu.es/>

jednodušší, ale jsou zde ochranná opatření. Všechny informace hrazené z veřejných prostředků by měly být dostupné ve veřejných knihovnách, ale svobodný přístup k informacím není vše – jedna věc je přístup k informacím, druhá věc je jejich porozumění. Připomněla též sociální roli knihoven jako místa setkávání.

Cory E. Doctorow⁹, novinář a spisovatel, ve svém vystoupení připomněl milovníky knih, porovnával tradiční a elektronickou knihu, odmítl jak snahy „pirátů“ o ignorování copyrightu, tak ochranu DRM.

Panelové diskuse se zúčastnili Tarja Cronberg, Cory E. Doctorow, Fergal Tobin (prezident European Publishers), John McNamee (prezident European Booksellers Federation), Gerald Leitner (EBLIDA), Maria Antonia Carrato (NAPLE-FORUM). Každý prezentoval problematiku e-knih ze svého hlediska. Doctorow připomněl, že vědecký výzkum je podporován z veřejných prostředků, vzniklé články v recenzovaných časopisech pak nakladatelé prodávají knihovnám (tedy nakladatel není jediným investorem). Na závěr Leitner zdůraznil soustředit se na to, co lze řešit – dojednat memorandum o porozumění mezi evropskými knihovnami a nakladateli pro poctivé licenční modely.

V druhém bloku (*Potřebujeme změny*) proběhly čtyři workshopy (na každý bylo 20 minut, pak se účastníci přesunuli na další stanoviště):

1. *Úloha knihoven v rychle se měnícím trhu médií* (Eppo van Nispen tot Sevenaer, Erna Winters)

Knihovny musí být atraktivní pro návštěvníky, s volným přístupem, plně digitální, s moderním prostředím, s inspirující atmosférou. Knihovníci musejí mít jasnou vizi. Google neuspokojí všechny požadavky, proto je důležitá úloha informačních profesionálů.

2. *Dobry, špatny a ošklivy – včetně protikladných příkladů o e-knihách* (Barbara Lison, Knud Schulz)

Dánský projekt na zpřístupnění 2700 e-knih, poplatek 2 EUR za „výpůjčku“, měsíčně 50 000 stažení. V Německu diskuse s nakladateli; možnost půjčovat e-knihy s DRM z „digitální veřejné knihovny“ (20 000 titulů, 6 mil. EUR)

3. *Vládne autorské právo všemu?* (Harald von Hiemcrone, Peter Schøning)

Je nutno hledat řešení s držiteli práv (poctivé užití), vyrovnané, právně jisté, udržitelné řešení (v Dánsku je povinný výtisk e-knih, možno jej studovat v Dánské národní knihovně).

4. *Jak upozornit politiky na problematiku elektronických služeb v knihovnách v každé evropské zemi a v EU* (Jan Braeckman, Vincent Bonnet)

Politici se nezajímají o knihovny, nýbrž o veřejnost, o své voliče; potřebují fakta, argumenty, statistiky, konkrétní návrhy; je třeba směřovat jejich emoce potřebným směrem, zdůrazňovat jim komunitní hodnoty knihoven, spojení s celoživotním vzděláváním aj.

Ve třetím bloku (*Pojďme do toho!*) byly podány zprávy z workshopů a proběhla k nim panelová diskuse. Závěrem byl prezentován dokument EBLIDA „Evropské knihovny a výzvy elektronického publikování“, který má zahájit kampaň – byla utvořena akční skupina (vedoucí je G. Leitner), je třeba pořádat akce v každé zemi (informovat politiky), organizovat konference, semináře k tomuto tématu, poskytovat finanční dary na tuto kampaň (členský

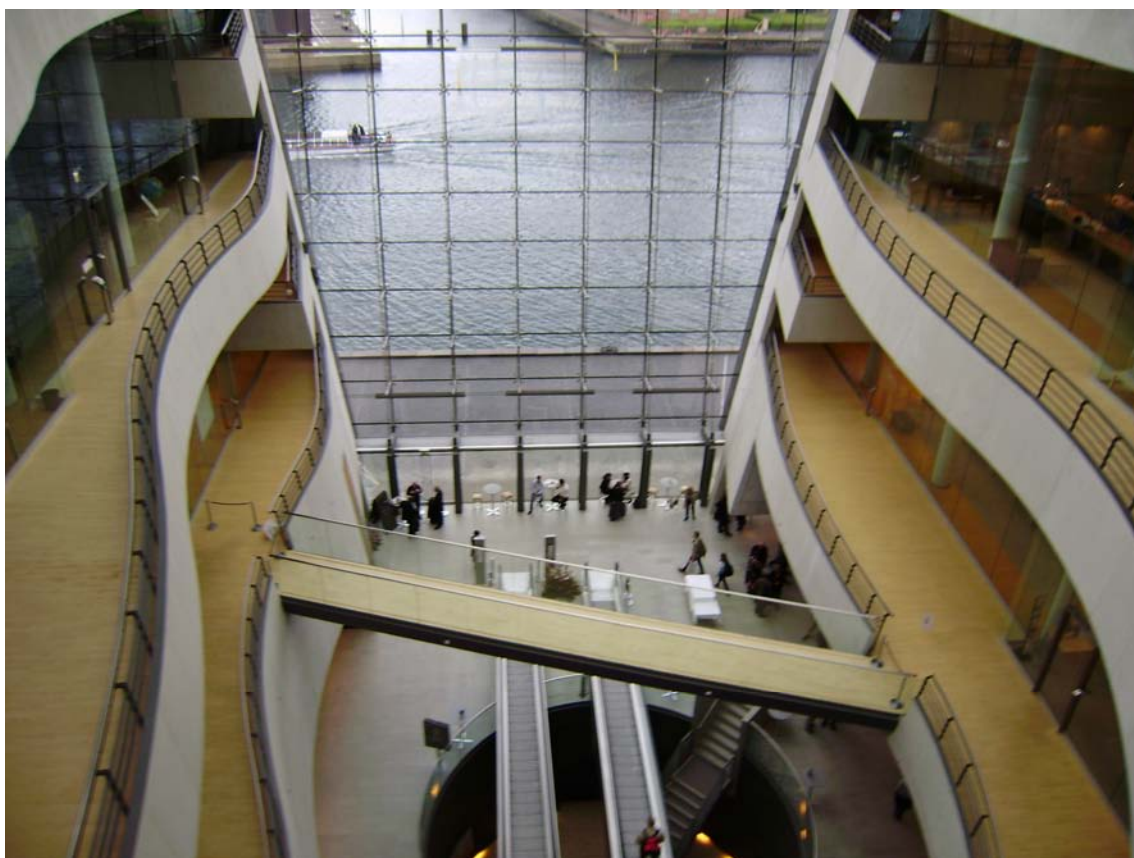
⁹ <http://www.db.dk/files/dbf.dk/CoryDoctorow.pdf>

příspěvek nebude zvyšován), poskytovat konkrétní příklady, kdy nakladatelé odmítají knihovnám přístup k e-knihám, zhoršují podmínky apod.

Jde o stěžejní aktivitu EBLIDA pro příští roky, NAPLE bude spolupracovat.

Pobyt jsem využil také k prohlídkám knihoven: Royal library (Národní knihovna Dánska a Univerzitní knihovna Kodaňské univerzity) – hlavní budova Søren Kierkegaards Plads 1, knihovna Fakulty sociálních věd Gothersgade 140, knihovna humanitní fakulty Njalsgade 112; Městská knihovna Kodaně.

Ivo Brožek

Hlavní budova Národní knihovny

Knihovna humanitní fakulty

Městská knihovna